

Bjarki Skúvadal

Hygga Høgni, nú rakti tú seymin mitt á høvdið!

Havi gingið og hugsað handa tankan ofta í síðstani, hví »ganga teir ikki línuna heilt út?« So var tað fullgjørt, í staðin fyri hetta hálva og mannminskandi, eyðmýkjandi biddarakenda hálva - vit skulu vera føroyingar og spæla fólk í húsi, men danir skulu gjalda gildið! Hví? jú, tí tað hava vit sjálvsagdan rætt

til sambært Kaj Leo, Bárði og bóndanum á Syðradali og øllum hinum, sum taka undir við teimum, ein heimsspeki, sum fá onnur skilja.

Nei Høgni, hetta gongur ikki, vit gera sum tú skjýtur upp, vit fara aftur til amtið, so eru vit ein partur av Danmark, gjalda í statskassan, tað sum tað kostar og fáa tað út aftur,

sum okkum er tørvur á, so kunnu øll vera glað, sambandið kann pakka saman og tit í tjóðveldinum eisini, tí tá er einki at klandrast um longur, búkurin hevur fingið sitt og tað er jú høvuðsakin ha????

Hugsa tær til, hvussu nógv lættari lívið hevði verið, alt hetta meira enn hundrað ára langa stríðið og strevið

hjá sjálvstýrisfólki at skapa okkum okkara egna samleika: at sleppa at tosa og skriva okkara egna mál, hava okkara egna flagg, egna løgting, halda ólavsøku og syngja: vit eru føroyingar serstøk tjóð, alt hetta, sum sambandsmenn so vísiliga hava roynt at dripið í egginum, men ongantið megnað; og so komst tú av

øllum við hasum vísu ráðunum í bløðunum herfyri, sum høvdu gjørt, at vit kundu sloppið frá øllum hasum fjasinum og stríðinum. Vit fara bara niður til hana sjálva Hellu Thorning Smith og siga, at nú vilja vit aftur vera danir, júst sum fyrr, eins og grannar okkara fyri sunnan, hetlendingar, siga seg vera skotar, tað er bara tað, at

fólkatalið har í oyggjunum er farið niður í helvt, síðan teir blivu skotar, men tað ger jú einki, tí so verður jú dupult so nógv av øllum til hvønn, ið eftir er, og tað kann ikki annað enn vera gott, Ha??

Framhald av síðu13

Vinningurin við útgávuni er júst hin øvuti. Greinarnar eru skrivaðar soleiðis, at øll skilja tær, og samstundis kveikja tær eitt forvitni hjá lesaranum, ið eggjar honum til sjálvur at toygja seg eftir meiri vitan um tey mest vitalu evnini í føroyska samfelagnum.

Ikki ber til í stuttum hugleiðandi ummæli at taka í allar greinarnar. Inger Smærup og Gunnar Hoydal skriva tvær ómetaliga góðar greinar um mentan og list. Tey øtast sum fleiri um, at ongin almennur mentanarpolitikkur verðir rikin í einum landi, ið hevur størri tørv á tí enn nakar annar. Serliga í hesum døgum, tá ið trýstið Uttaneftir herðist dag frá degi. Mentanin við øllum sínum brigdum er infrakervið, sum knýtir okkum saman, togendin við óteljandi kordelum, sum er orsökkin til, at vit yvirhøvur kunnu trívast í oyggjunum.

Jóannes Hansen og Petur Zachariassen skriva um valið ígjøgnum samfelagsfrøðiligu og hagtalsligu sjóneykuna. Áhugaverdur lesnaður, serliga í hesum døgum, tá ið til ber at eygleiða, hvussu parlamentariska landslagið so líðandi broytist, nú vit á øðrum sinni hava havt eitt løgtingsval, har til hevur borið at velja tvørturum firðir, sund og fjøll. Vit vóru fleiri sum væntaðu, at veingjasuðið frá stórpólitiskum orðaskiftum á tingi fór at merkjast á øllum geilum eftir tað stóra politiska paradigmaskiftið. At kreativitetur, hátt hevandi tankar og ideologiskar brestringar gjørdust nýggi gerandiskosturin handan gluggarnar á tinghúsvøllinum, men gakk, valla hevur tingið nakrantíð verið verri

mannað enn júst í hesum døgum. – Og skilið er hareftir. Ikki so frætt at tað skróvar á tíansheldur rýkur frá parlamentarisku bráðpannuni á Vaglinum.

Hallbera West skrivar um eina óbúna politiska skipan, um andsagnirnar ímillum vallyftir og politiskt verk, eftir at veljarin er fingin í rætt. Beinta í Jákupsstovu greiðir frá kvinnuumboðanini á tingi. Dennis Holm skrivar um útjaðaran og miðstaðin og Heri Petersen hugleiðir um fráveruna av sosialpolitikki í valstríðnum. Ein fin grein, ið setir nakrar stórpólitiskar spurningar um, hvussu vit vilja hava, at tað føroyska vælferðarmodellið skal siggja út. Hvør støddin skal vera í mun til búskapin annars og í mun til grannalondini, ið eru potentiellu móttakararnir av fólki okkara, sum velja at flyta higani, um hildið verður, at kravdi tørvurin ikki er nøktaður. Rógvi Absalonsen hevur skrivað eina ómetaliga góða grein um dreymamyndir sum drívmeði í føroyskum politikki. Hon er høgstflúgvandi og samstundis ástøðiliga væl funderað. Væl samanskrúvað. Gjørdist kløkkur av henni, tí eg hevði ikki hugsað júst hesa snaringina sjálvur. Somikið meira kveikjandi var hon.

Undir einum ber til at umrøða greinarnar hjá Jóannesi, Róari, Stefani, Jens Christiani og partvíst Sissali. Fiskivinnan er annaðhvørt uppdriften ella mylnusteinurin í føroyska samfelagnum. Semja tykist vera um, at her ruggar ikki alt rætt, vit hava verið alt ov lítið umhyggin í fiskivinnupolitikkinum, síðani fiskamarkið var flutt út á 200 fjórðingar fyri 35 árum síðani. Greinarnar eru góðar, og onkur óvanliga bersøgin. Ongin ivi er um, at

júst í hesum segmentinum liggur potentialið, sum kann viðvirka til, at vit aftur fóta okkum búskaparliga. Men tað krevur, at vit ýta av av nýggjum. Bæði í stovnsrøktini og í loyvisproblematikkinum. Veruligar marknaðarmekanismur mega flættast inn í vinnuna. Neoliberali vinnupolitikkurin, sum nú er settur á skrá, har útveljingin av komandi oligarkum fer fram ímillum vinir, kenningar og svágrar kennir neyvan sín líka í okkara parti av heiminum, sjálvt postsovjetiska regime hjá Putin og Medvedev bliknar í mun til tað, sum í hesum døgum verður avgreitt og avreitt í føroyskum stjórnarstovum. Nevni Sissal í hesum sambandinum, tí hon m.a. í greinini vísir á, hvussu galið tað kann ganga, megnar tú ikki at vera sannførandi um egnan politikk í einum valstríði. Dømið er fiskivinnupolitikkurin hjá Tjóðveldinum. Hóast flokkurin áhaldandi hevur lagt uppskotið um Tilfeingisbúðina fram á ting síðani 2006, og eitt samfelt Floksting hevur tikið undir við hesum, so tóktist tað, sum at ryggurin í júst hesum avgerandi málinum viknaði, mergurin leyp, tá valevnini komu undir feudala trýstið, serliga frá Fólkaflokkinum. Harvið endaði flokkurin í einum nowherelandi í fiskivinnupolitikkinum, sum annars altíð hevur verið floksins sterkasta kort. Eri samdur við Sissali í, at flokkurin tapti serliga nógv í hasi snaringini. Tilfeingisbúðin tryggjar annars stovnsrøktina, liberaliseringina, marknaðargerðina og ikki minst demokratiseringina í okkara høvuðsvinnu. Men sjálvandi, sjónvarpsmiðilin er sterkur, og trýrt tú ikki tíni egnu “propaganda”, hvør skal tá

trúgva tí, sum rekur fram á torg í einum valstríði.

Signar Heinesen og Andrias Sølvará hava latið seg í hvør sína Schopenhauer´ska attitýdu. Eina íhaldna stúku. Tað myrkir fyri eygum teirra, tá ið teir hygga í glaskúluna og skoða inn í framtíðina. Havi mangan tosað við Signar um hesi ýtini og bygnaðar- og leiðslutrupulleikan í Føroyum. Vit eru ikki ósamdir, og tað ræður veruliga um at gera eitt paradigmaskifti, skal tað býða í bótur. Okkurt bendir á, at hann kundi hugsa sær ein nýggjan Jólafund. Har semja kann finnast um ein dyggan yvirskipaðan leist fyri, hvussu vit í fyrsta umfari koma burtúr moradsinum, og síðani hvussu vit skipa framtíðina hjá hesi fámentu tjóð. Sølvará er heldur ikki álvuligur. Tjóðskaparrørslan, sum hevur verið kveikjandi djúphavsstreymurin og katalysatorurin í allar menning í Føroyum í stórhundrað ár, hevur fingið eitt skot fyri bógvin. Í tí støðuni krevst eitt eksistentielt val, annaðhvørt lúta vit, fara med alla undir kong, ella spenna vit politisku yvirarmarnar uppúr okkum einaferð enn, blása eina rennæssancu í ta rørslu, sum meira enn nakað annað fyrirbrigdi hevur gagnað føroyska samfelagnum. Ímillum reglurnar haldi eg meg hóma, at eisini hann dyrgir eftir einum nýggjum Jólafundi, nú tað skjótt verða 125 ár síðani framsóknarmenn hittust í tinghúsinum í somu ørindum.

Annar av redaktørunum, Høgni Reistrup, hevur skrivað eina fina grein um broyttu umstøðurnar hjá teimum, sum eru upptillað. Lopið er langt frá intensu valfundunum í Glyvra Bio í seksti- og sjevtiárunum til nýggja pallin, har bara

eitt knappaborð er ímillum valevnið og allan heimin. Ferðin er øgilig, men um tærið, substansurin, er frægari, tað loyvi eg mær at ivast í. Hvar eru arvtakararnir hjá Erlendi Patursson, Jógvan Ingvardi Olsen, Atla Dam, Jóhan Nielsen, Finnboga Ísakson, Peturi Reinert, Hákuni Djurhuus og Sigurði Joensen? Bara fyri at nevna nakrar av teimum, sum hava verið uppi á døgum í mínari tíð. Onkursvegna tóktust teir væl frægari kálvføddir sum politikarar enn alt tað skúlaða fólkið, sum í dag situr á landsins parlamentarisku rókum. Hetta hevjar spurningin um, hvar trupulleikin er at finna. Í uppalingini í heimunum, á dagstovnum, í skúlum, á miðnámsskúlum og á universitetum etc.?

Samanumtikið er tað at fegnast um, at teir báðir Stefan og Høgni hava tikið stig til hesa útgávuna. Hetta er eitt virðismikið skjal fyri eftirtíðina. Ein støðumynd, ein lýsing, av umstøðunum kring um eitt løgtingsval, sum er álvarsmál, tí júst tann dagin er tað, at 48 túsund menniskju lata valdið frá sær til 33 útvald umboð. Øll tey, ið hava eitt minsta vet av áhuga fyri samfelagsviðurskiftum, eiga at ogna sær bókingin og at lesa hann. “Valið og valdið” er eitt perspektiverandi andingarhol, ið er upplýsandi, kveikjandi og forvitnisfremjandi á einum óvanliga høgum støði. Serliga hugaligt er tað, at høvundarnir skáka maktina, sum skjótt kann fara í sjálvsving, suspendera tyngdarmáttin, verða naglarnir ikki sýnaðir í tíð og ótíð. Ræðandi sendingin í sjónvarpinum í kvøld, um ófatiliga óskilið í keyppsskálanum í New York, er gott dømi um, hvat ið hendir, tá ið oligarkarnir, fíggarbarónarnir og polit-

iska skipanin hond í hond fara spákandi inn í eina bløðru, sum frælsa pressan ikki hevur atgongd til fyrrrenn hon brestur og allir skrokarnir og beinagrindirnar koma bóltandi út úr skápunum. Til ógagns fyri fólkið. Ella sum hin gitni DSK segði í sendingini: Tað er altíð tann fátæki parturin av samfelagnum, sum eigur uppvaskið, tá ið bløðran er skrædnað og skaðin er hendur.

Kanska átti blaðstýrarin Eiríkur at spurt teir báðar Stefan og Høgna og høvundarnar við, um rættin til at brúka materialíð í bókinginum til tíðargreinar í blaðnum. Orðaskiftið um samfelagsmál er ikki optimalt, og greinarnar í hesum savninum kundu sum onki verið kjakkveikjarar og grundstøði undir einum kjaki, sum heldur andingarleiðini opnari ímillum fólkið og valdið. Ein discount pallur sum Facebook fremur lítið og onki, vit mega aftur á breddan í klassisku miðlunum við teimum stóru spurningunum, og júst har hava frælsu miðlarnir eina risastóra uppgávu. Bløðini, og ikki minst almenni miðilin Kringvarpið, sum tó skal eiga rós fyri, at morgunsendingin í vetur hevur tikið dik á seg, nú hon hevur flutt seg frá at endurgeva úr Rungsted Tidende og at spæla tónleik úr fjákutum donskum hittlistum fyri fjøruti árum síðani, er farin at viðgera tað samfelagið, sum Kringvarpið varð ætlað til. Flutt seg frá danskari til føroyska tjóðarbygging.

Vónandi er “Valið og valdið” ikki seinasta átakið hjá redaktørunum, í royndini, at røkja hitt demokratiska maskinariíð í Føroyum.